

Helsingfors/Mariehamn 13.1.2023

Nr 8/23

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
7.12.2022, nr 247/2022.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av jaktlagen för landskapet Åland, antagen av lagtinget 7.12.2022.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Landskapslagen innehåller kompletterande och ändrade bestämmelser om rätten att jaga på allmänna vattenområden, fågelskyddsområden, fångstredskap och fångstsätt. Stadgarna om jaktfria helgdagar upphävs.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapslagen gäller landskapets myndigheter, jakt, allmän ordning och säkerhet samt natur- och miljövård på vilka områden landskapet tillkommer lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 1, 6, 10 och 16 punkterna i självstyrelselagen för Åland.

Vid lagstiftningskontrollen bör även tas ställning till förhållandet mellan den nu ifrågavarande lagstiftningen och Finlands grundlag, eftersom stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag utgör riksbehörighet enligt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen.

Enligt grundlagens 20 § bör var och en ta ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Landskapslagens syfte är bl.a. att säkerställa sjöfågelstammens fortbestånd, och främjar till denna del den enskildes och det allmännas ansvar för miljön.

De nya kompletterande bestämmelserna i landskapslagens 26 § är dock betänkliga. Paragrafens 1 mom. berättigar landskapsregeringen att besluta om undantag från det förbud som gäller under tiden 15 mars – 31 juli att i ett område som utsetts till fågelskyddsområde vid vite landstiga och med högre hastighet än sju knop framföra motorbåt och annan liknande motordriven farkost. Paragrafens 2 mom. berättigar landskapsregeringen att bevilja undantag från förbudet att vid vite vistas i ett område som utsetts till sälskyddsområde.

Dessa bestämmelser måste bedömas utifrån 21 § i självstyrelselagen och 80 § i grundlagen. Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan förordningar utfärdas med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag ska dock utfärdas genom lag. Enligt motsvarande bestämmelse i 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter än republikens president, statsrådet och ministerierna bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Dessutom förutsätts att tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande är exakt avgränsat. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringsstadgandet inte uppfyller de krav som självstyrelselagen och grundlagen uppställer, står det i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen. I så fall utgör stadgandet en behörighetsöverskridning.

Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslagens 26 § inte, på sätt som 80 § 2 mom. i grundlagen förutsätter, anger några kriterier för när landskapsregeringen kan fatta beslut om undantag från i paragrafen angivna förbud. När landskapsregeringen berättigas bevilja undantag från skyddsbehov som gäller naturvård, som i sig är knuten till grundlagens 20 §, bör sådana lagstiftningslösningar användas där det tydligt i landskapslag preciseras de villkor som är godtagbara för att undantag kan ges. I detta fall saknas kriterierna helt och hållet. Dessutom förefaller paragrafen problematiskt ur konstitutionell synvinkel, eftersom landskapsregeringen bemyndigas att genom beslut avvika från landskapslagens bestämmelser. På dessa grunder anser Ålandsdelegationen att landskapslagens 26 § inte uppfyller de ovan nämnda kraven, varför paragrafen utgör en behörighetsöverskridning.

Landskapslagens 60b § innehåller närmare bestämmelser om den personuppgiftsbehandling som landskapsregeringen och jaktvårdsföreningarna utför i sådana elektroniska tjänster som hänför sig till jakt och viltvård, vilka tjänster även förutsätts i landskapslagens 54 § 2 mom. Regleringen av personuppgifter berör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför bedömas utgående från de rättsområden landskapslagen kan beröra. Regleringen av personuppgifter berör dock även det i grundlagens 10 § tryggade skyddet av privatlivet. Nämnda lagrum förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Med beaktande av EU:s dataskyddsförordning har grundlagsutskottet sett över sin praxis i fråga om bestämmelser som gäller skydd för personuppgifter. Enligt utskottet är det i regel tillräckligt med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelserna uppfyller kraven i EU:s dataskyddsförordning. Skyddet för personuppgifter bör i första hand tillgodoses med stöd av dataskyddsförordningen och den nya nationella lagstiftningen. Bestämmelserna om behandling av känsliga uppgifter bör dock fortfarande analyseras också utifrån praxisen för tidigare bestämmelser på lagnivå i den utsträckning dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 14/2018 rd s. 5-6). Grundlagsutskottet har ansett att regleringen på lagnivå av ett dylikt register bör vara täckande och detaljerat. Utskottet har ansett att det är viktigt att reglera åtminstone syftet med registreringen av uppgifterna, uppgifternas innehåll, det tillåtna användningsändamålet inklusive rätten att överlåta registrerade uppgifter, den tid uppgifterna finns kvar i registret och den registrerades rättsskydd (GrUU 14/1998 rd och 1/2018 rd).

Ålandsdelegationen konstaterar att lagtinget genom beslut 21.11.2018 antog bl.a. landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen. Nämnda landskapslag preciserar och kompletterar EU:s dataskyddsförordning. Enligt 2 § i landskapslagen om dataskydd tillämpas lagen på behandling av personuppgifter vid landskapets myndigheter, kommunala myndigheter och till Ålands lagting ansluten förvaltning. Lagen ska också tillämpas vid landskapets affärsverk då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter samt på andra juridiska och fysiska personer då de genom landskapslag eller med stöd av landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Av jaktlagens 60a § framgår att jaktvårdsföreningar även sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Därigenom är landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen åtminstone till dessa delar tillämplig även på jaktvårdsföreningar. Enligt landskapslagens förarbeten innehåller de elektroniska tjänsterna inte några känsliga uppgifter. Med beaktande av ovanstående föranleder landskapslagens bestämmelser om personuppgifter inte några anmärkningar från Ålandsdelegationens sida.

Enligt landskapslagens 54 § 2 mom. ska på inbetalningskortet för jaktvårdsavgiften bl.a. personbeteckningen antecknas, vilken uppenbarligen även införs i de elektroniska tjänster som landskapslagens 60b § avser. Personbeteckningen är att hänföra till folkbokföring, vilket rättsområde i 29 § 1 mom. 1 punkten i självstyrelselagen hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet. Personbeteckningen utgör en sådan personuppgift, över vilken grundlagens 10 § förutsätter att det utfärdas närmare bestämmelser om skydd genom lag. Bestämmelsen kan intas i landskapslagstiftningen med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen. För övrigt noteras att i nämnda 54 § 2 mom. används både termen jaktvårdsavgift och termen jägaravgift. Det torde dock vara fråga om en och samma avgift.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger, förutom beträffande landskapslagens 26 §. De felaktiga stadgandena inverkar inte på landskapslagen i övrigt, varför landskapslagen till övriga delar kan träda i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Leino-Sandberg och Siitari.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare